

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

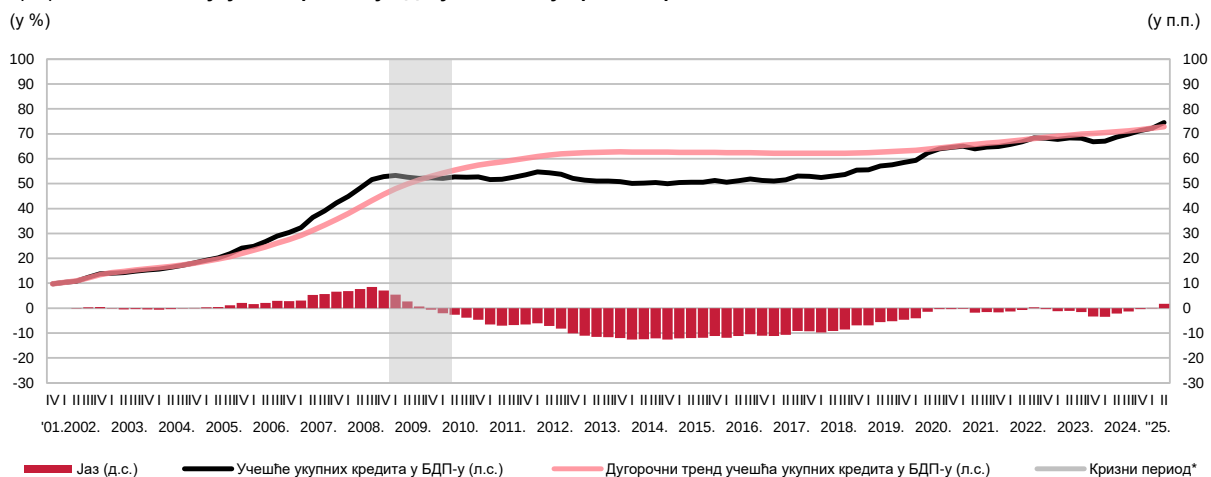
На основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015, 40/2015 – одлука УС, 44/2018 и 19/2025) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020, 59/2021, 67/2022, 137/2022, 48/2023, 110/2023, 102/2024, 41/2025 и 70/2025, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала) Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 11. септембра 2025. године одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала (у даљем тексту: ССуВ) за Републику Србију задржи у висини од 0%, имајући у виду да се оцењено одступање учешћа реалне кредитне активности у реалном бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда налази испод доње границе од 2 процентна поена, потребне за увођење ССуВ-а. Задржавањем стопе контрацикличног заштитног слоја капитала на нивоу од 0% Народна банка Србије подржава кредитно тржиште у и даље неизвесним условима из међународног окружења.

ССуВ представља додатни основни акцијски капитал који су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе ССуВ-а. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода израженог кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу ССуВ-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује висина стопе ССуВ-а представља одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе ССуВ-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе ССуВ-а Европског одбора за системски ризик (ESRB/2014/1).

На Графикону 1. приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у бруто домаћем производу, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда (јаз). Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009. године јаз учешћа реалних кредита у реалном бруто домаћем производу ушао је у зону негативних вредности. Раст кредитне активности који је присутан од 2014. године, допринео је да се учешће укупних кредита у бруто домаћем производу приближи свом дугорочном тренду. Након 2020. године ово учешће наставља да осцилира око свог дугорочног тренда. Према подацима за јун 2025. године, учешће реалних кредита у реалном бруто домаћем производу налази се изнад свог дугорочног тренда, са оцењеним јазом од 1,7 процентних поена. Вредност јаза је повећана за 3,9 процентних поена на међугодишњем нивоу и за 1,7 процентних поена у односу на претходно тромесечје. С обзиром на то да се оцењена вредност јаза налази испод вредности од 2 процентна поена изнад које би се сматрало да је раст кредитне активности прекомеран, референтни показатељ стопе ССуВ-а износи 0%.

Графикон 1. Учешће укупних кредита у БДП-у и оцена дугорочног тренда (у %)

Извор: НБС.

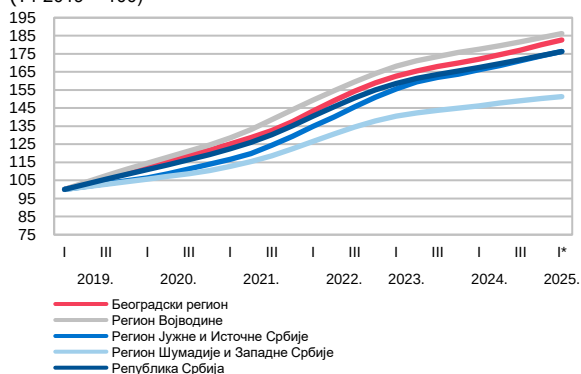
*На основу показатеља системског стреса.

Да би се одредила стопа ССуВ-а за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи који се односе на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

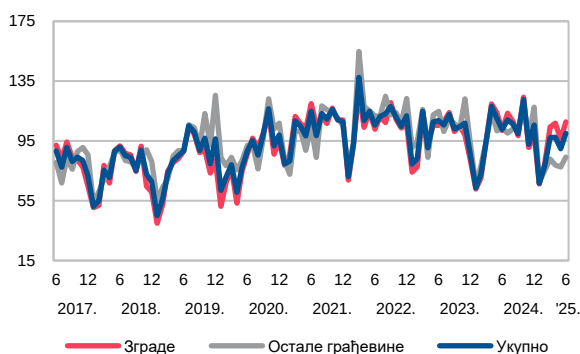
Према последњим доступним подацима Републичког геодетског завода (у даљем тексту: РГЗ), а на основу индекса цена станова (Графикон 2.), у првом тромесечју 2025. бележи се наставак умереног и стабилног међугодишњег раста цена станова. Међугодишња стопа раста цена станова у Републици Србији у првом тромесечју 2025. године износила је 5,3%, док су у односу на претходно тромесечје цене станова повећане за 1,3% (прелиминарни подаци).¹

Графикон 2. Индекс цена станова
(Т1 2019 = 100)

* Последњи доступни подаци.
Извор: Републички геодетски завод.

Графикон 3. Индекси броја издатих дозвола
новоградње
(индекс, 2024 = 100)

Извор: Републички завод за статистику.

Током другог тромесечја 2025. године забележено је смањење укупног броја издатих дозвола новоградње од 13,0% у односу на исто тромесечје прошле године.

LTV рацио мерен односом вредности хипотекарних стамбених кредита за чије је обезбеђење хипотекован стан и процењене вредности тих станова је у другом тромесечју 2025. забележио раст у односу на претходно тромесечје и износио је 65,5% (61,5% у првом тромесечју 2025).²

Резултати јулске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у другом тромесечју 2025. године ублажиле стандарде за кредите привреди и становништву. Код сектора становништва кредитни стандарди су највише ублажени за девизно индексиране стамбене кредите. На ублажавање стандарда за кредите становништву утицали су смањени трошкови извора финансирања и деловање конкуренције, као и програм субвенционисаних стамбених

¹ Републички геодетски завод – Извештај о индексу цена станова за прво тромесечје 2025 (последњи доступан податак).

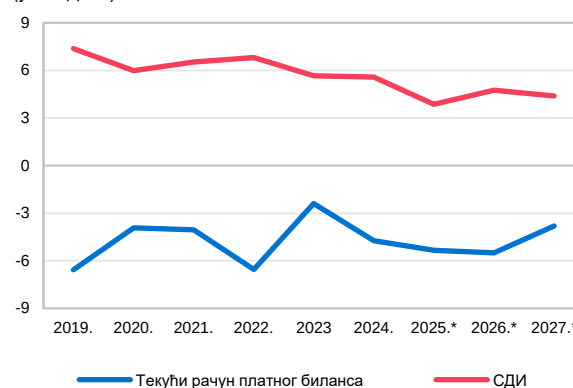
² Извор: База непокретности НБС.

кредита за младе. Банке су оцениле да је у другом тромесечју 2025. године тражња привреде и становништва за кредитима повећана. Становништво је највише повећало тражњу за девизно индексираним стамбеним и потрошачким кредитима, као и за динарским готовинским и потрошачким кредитима и кредитима за рефинансирање. Према оцени банака, раст тражње за кредитима био је опредељен потребама за рефинансирањем постојећих кредита, набавком трајних потрошних добара, куповином непокретности и растом зарада. На повећану тражњу за кредитима утицало је и увођење новог модела стамбених кредита за младе, уз гаранцију Републике Србије. Банке у трећем тромесечју 2025. године очекују даље ублажавање стандарда и раст тражње за кредитима и за привреду и за становништво.³

Показатељи спољне неравнотеже

Дефицит текућег рачуна платног биланса износио је 2,0 млрд евра у првих шест месеци 2025. године (957 млн евра више него у истом периоду претходне године). Очекује се да ће дефицит текућег рачуна у 2025. години износити око 5,3% бруто домаћег производа, што је благо изнад прошлогодишњег учешћа, а близу просечне равнотежне стопе. Дефицит текућег рачуна у 2026. години очекује се на нивоу од око 5,5% бруто домаћег производа, док би у 2027. години дефицит текућег рачуна требало да буде снижен на око 4% бруто домаћег производа чему ће допринети раст извоза туристичких услуга, услед одржавања специјализоване изложбе „Скок у будућност – Србија Експо 2027“. Очекује се да ће дефицит текућег рачуна у наредном периоду у великој мери бити покривен приливима страних директних инвестиција.⁴

Графикон 4. Дефицит текућег рачуна платног биланса и стране директне инвестиције (у % БДП-а)

* Процена НБС, август 2025.
Извор: НБС.

Прилив по основу страних директних инвестиција у првих шест месеци 2025. године износио је 1,5 млрд евра (0,9 млрд евра нето). Смањење прилива страних директних инвестиција у односу на исти период претходне године делом је последица једнократних прилива у прошлој години, а затим и смањеног инвестиционог поверења глобално посматрано, али и одлагања одређених инвестиција због протеста и

³ Извештај о резултатима анкете о кредитној активности банака, друго тромесечје 2025.

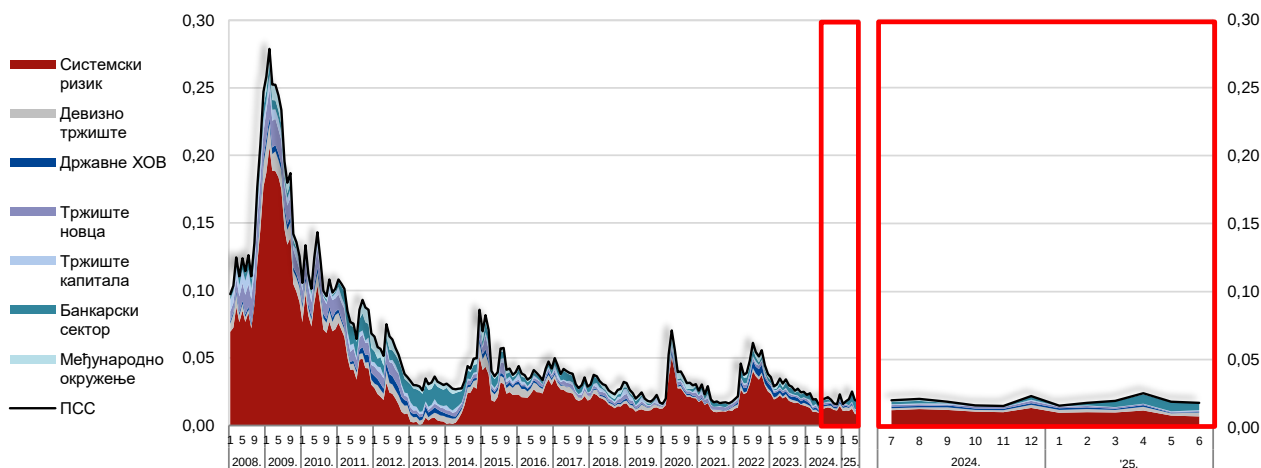
⁴ Извештај о инфлацији, август 2025.

проблематичних кредита из 2015. године, као и друге регулаторне активности Народне банке Србије у целом претходном периоду. У јуну 2025. задржан је рекордно низак ниво поменутог учешћа проблематичних кредита од 2,3%. Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима је на крају другог тромесечја 2025. године готово непромењено у односу на крај претходног тромесечја, док је у односу на крај другог тромесечја 2024. године смањено за 0,6 процентних поена. Задржавање учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима на рекордно ниском нивоу указује на то да претходно заоштрени финансијски услови нису имали веће негативне последице на квалитет aktive банака.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса развијен је с циљем да се препознају периоди повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. Обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

Графикон 7. Кретање Показатеља системског стреса и приказ доприноса најзначајнијих фактора ризика Показатељу системског стреса

Извор: НБС.

На крају другог тромесечја 2025. године показатељ системског стреса забележио је незнатно смањење у односу на крај првог тромесечја 2025. године. Нижој вредности показатеља системског стреса у највећој мери је допринела ниска и стабилна компонента системског ризика.

Агенција за кредитни рејтинг *Fitch Ratings* је крајем јула 2025. задржала кредитни рејтинг Републике Србије на нивоу BB+, са позитивним

изгледима за даљу промену. На овакву одлуку утицали су адекватно вођење економске политике, одговорно управљање јавним финансијама, висок ниво девизних резерви и виши ниво економске развијености од просека земаља истог нивоа кредитног рејтинга. Позитивни изгледи за даљу промену рејтинга подржани су очекивањем да ће привредни раст у наредном периоду водити инвестиције у оквиру пројекта „Скок у будућност – Србија Експо 2027”, јачање екстерне позиције земље, опадајућа путања јавног дуга, као и стабилизација инфлације.

Народна банка Србије наставља да делује опрезно и да благовремено доноси одлуке у циљу очувања и јачања постигнуте стабилности финансијског система. Побољшање домаћег макроекономског окружења остварено у претходном периоду, као и континуирано унапређење регулаторног оквира за банке, утицали су на то да банкарски сектор Републике Србије остане стабилан, добро капитализован и високо ликвидан. Последњи тромесечни резултати макропруденцијалних стрес-тестова солвентности и ликвидности, такође потврђују стабилност банкарског система.